

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321

KONAKLAMA İŞLETMELERİNDE ÇALIŞAN İŞGÖRENLERİN BOŞ ZAMAN DAVRANIŞI

(Kuşadası Örneği)

R. Pars ŞAHBAZ^a Tolga GÜL^b

^aGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Doç. Dr. (pars@gazi.edu.tr)

^bMilli Eğitim Bakanlığı, Güvercinada M.T.A.L (tolgagulx@gmail.com)

ÖZET

Araştırmanın amacı, konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin boş zaman davranışlarının betimsel olarak belirlenmesidir. Araştırma örneklemi, 2015 turizm sezonu içerisinde Kuşadası ve çevresinde faaliyet gösteren Kültür ve Turizm bakanlığına bağlı konaklama işletmelerinde ankete yanıt vermeyi kabul eden toplam 747, işgörenden meydana gelmektedir. Çalışma için toplanan veriler, kent içi ve dışı rekreatif etkinliklerin gerçekleşmesi için hükümetler ve yerel yönetimler tarafından dikkate alınan/alınması gerekli rekreatif etkinlikler ile mekansal bağlamda rekreatif faaliyetleri sınıflandırma örneğinden yola çıkılarak hazırlanan ölçeğin yer aldığı anket ile elde edilmiştir. Araştırma kapsamında konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin boş zamanları içerisinde hangi tip rekreatif faaliyetlerde bulunduğu ve bunların demografik ve mesleki değişkenler bakımından farklı olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, rekreatif faaliyette bulunmak üzere konaklama tesislerine gelen insanlara hizmeti sunanların, kendi boş zamanlarında verimli ve etkili olarak rekreatif faaliyetlerde bulunmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: işgören, otel, boş zaman, rekreatif faaliyetler

ABSTRACT

LEISURE BEHAVIOR OF EMPLOYEES IN HOSPITALITY INDUSTRY

(Kuşadası Sample)

The purpose of the study, employees, who work in the hotel to determine their behavior in leisure time. The study group is comprised of 747 workers, choosen in Kuşadası, hotels, which certified Culture and Tourism Ministry. The data of the study of urban recreational activities, realization of government and taken into account by local authorities / receipt of the necessary recreational activities recreational activities in a spatial context is collected through a questionnaire prepared Based on the classification. What types of recreational activities, where he was examined and whether they are different in terms of demographic and professional variables, leisure-time employees who work in the hospitality business research covered. According to the survey, those who provide services to people who are coming to accommodations for recreational activities, is determined to engage in recreational activities as efficient and effective in their spare time.

Key words: employee, hotel, leisure, recreational activities

GİRİŞ

Dünyada sanayi devrimi (19.yy ilk çeyreği) ile birlikte üretimde yaşanan teknolojik gelişmeler, bir yüzyıl sonra üretimin gerçekleşmesinde insan olgusunun vazgeçilmez olduğunu tekrar ortaya çıkarmıştır. İşgörenlerin uzun saatler çalışmasının üretimi olumsuz etkilediği ve iş gören motivasyonunun üretimde daha önemli olduğunun belirlenmesiyle birlikte çalışma saatleri azaltılmış, çalışanların boş zamana sahip olması gerekliliği gündeme gelmiş ve pozitif yönlü gelişmeler yaşanmıştır. Yaşanan gelişmeler ışığında elde edilen boş zaman hakkı ve tatil hakkının da ücretlendirilmesiyle, insanlar çalışma dışı zamanlarını çeşitli rekreatif etkinliklere ayırmaya başlamışlardır (Gül, 2014: 1-2).

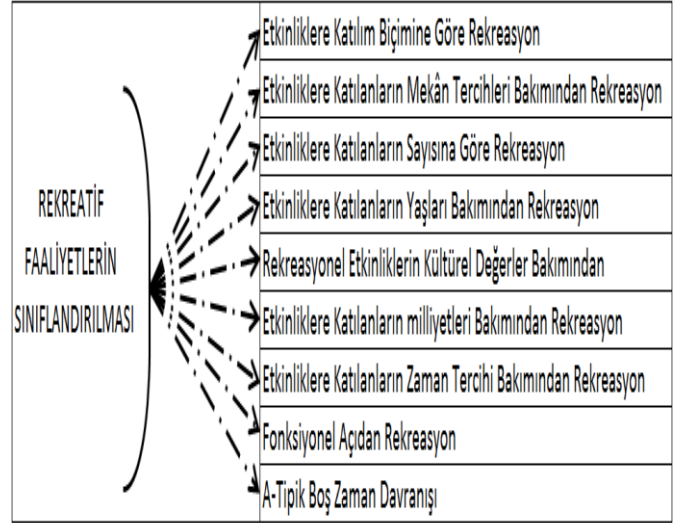
Yirmi birinci yüzyılın birinci çeyreğinde yaşanan gelişmelerle, çalışma zamanı dışında gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlerde bulunma olgusu, her geçen gün önemini artırmakta ve bireylerin yaşamını ciddi olarak etkilemekte ve hatta işgörenler için bir ihtiyaç haline gelmektedir (Akoğlan Kozak ve Çakır, 2012: 126).

Gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler, gerek kent yaşamı ve iş ortamının olumsuzluklarını gerekse insanlara kattığı yapıcı ve olumlu özellikleri nedeniyle insanlar için önemli bir gereksinimdir (Talay vd., 2010: 148). Rekreatif faaliyetlerde bulunma, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak, ilişkilerini ve sosyo-kültürel yaşama uyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Tütüncü vd., 2011: 71).

Bireylerin çalışma zamanları dışında yapmış oldukları en önemli rekreatif faaliyet, turizm hareketidir. Turizm dinlenme ve eğlenme amacı taşıyan, bireylerin boş zamanlarını planlı, ekonomik ve zaman tasarrufu açısından en iyi şekilde değerlendirmesine imkân sağlayan rekreatif faaliyetler bütünüdür. Ancak emek yoğun bir sektör olarak kabul edilen turizm (Çımat ve Bahar, 2003: 14), hizmetin üretimi esnasında işgörenlerin faal bir biçimde aktif olduğu en başat iş koludur. Bu kapsamda turistik hizmet üretimini gerçekleştiren işgörenlerin, hizmet sundukları zaman dilimi, insanların boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere konaklama işletmelerini tercih ettikleri zamandır. Yapılan birçok araştırmadan elde edilen sonuca göre, boş zaman faaliyetleri kişisel ihtiyaç ve motivasyonları karşılayan önemli bir faaliyettir. (Kraus ve Curtis, 2000: 3). Turizm alanında hizmet veren işgörenlerin, çalışma zamanları standart özelliklerin dışında olduğu ve mevsimsel özellikler taşıdığı için çalışma zamanları dışında rekreatif faaliyetlerde bulunup bulunmadıkları ve hangi tip rekreatif faaliyetlerde bulduklarının belirlenmesi önemli bir husustur.

Rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırılmasında, bireylerin boş zamanları içerisinde rekreatif faaliyetlere katılmasını sağlayan amaçlar, istekler ve hazlar temel

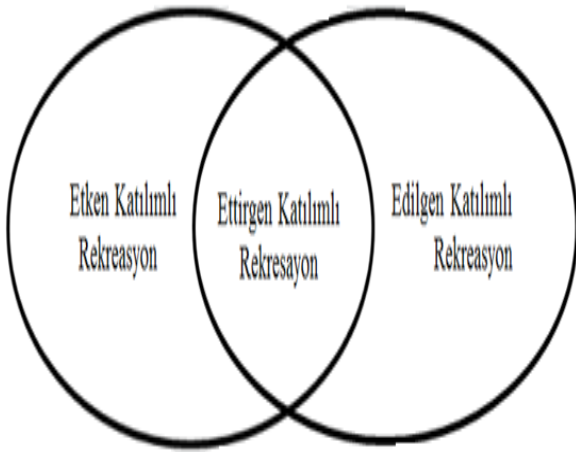
belirleyicilerdir (Karaküçük, 2008: 76). Rekreatif faaliyetler bu temel unsurlara göre sınıflandırılabileceği gibi mekânsal, amaçsal, işlevsel v.b belirleyicilere göre de sınıflandırma yapılabilmektedir (Karaküçük, 2008: 77; Hacıoğlu, 2009: 37). Alanyazında, üzerinde fikir birliğine varılmış çeşitlendirmeler ve sınıflandırmalar ışığında, rekreatif etkinlik alanları şu şekilde sınıflandırılabilir

Şekil 1: Rekreatif Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

Kaynak: Bucher, 1972, Ergin, 1973, Gökmen vd., 1985, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1989, Hazar, 2003, Karaküçük, 2008, Hacıoğlu vd., 2009. Kocaeski vd., 2012.

İnsanların boş zamanları içerisinde ihtiyaç duyduğu rekreatif etkinliklere katılımı alanyazında yer alan sıralamaya göre; bireylerin etkinliklerin içinde bizzat rol almaları, izleyici olmaları ve uzman ya da rekreasyonistlerin yardım ve yönlendirmesi şeklinde gerçekleşen üç farklı modelle olmaktadır. Bunlardan; Etkin Katılımlı (Aktif) Rekreasyona ve Edilgen Katılımlı (Pasif) rekreasyona alanyazında yer alan tüm çalışmalarda yer verilmektedir. Ancak alanyazında Ettirgen Katılımlı (Causative) Rekreasyondan farklı bir başlık olarak bahsedilmediği görülmüştür. Kapsadığı rekreatif faaliyet türleri açısından diğer temel rekreasyon sınıfları olan; Etkin ve Edilgen sınıf içerisinde yer alan etkinliklerle beraber Ettirgen katılımlı rekreatif faaliyetler de bu çalışma içerisinde yer alacaktır. Bu kapsamda çalışma içerisinde etkinliklere katılım biçimine göre rekreasyon tipleri; *Etkin Katılımlı Rekreasyon*, *Edilgen Katılımlı Rekreasyon* ve *Ettirgen Katılımlı Rekreasyon* başlıkları halinde verilecektir. Daha belirleyici olması için Şekil 3 incelenmelidir.

Şekil 2: Etkinliklere Katılım Biçimine Göre Rekreasyon
Kaynak, Gül, 2014: 21

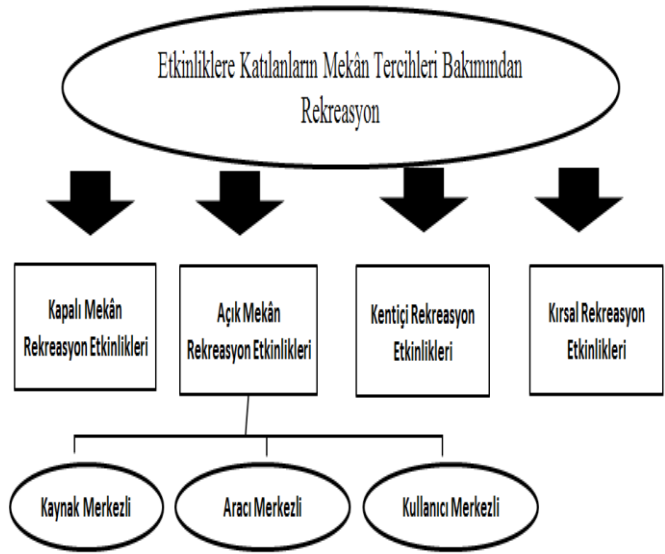
Etken Katılımlı Rekreasyon, bireylerin rekreatif etkinliklerde aktif olarak yer aldıkları boş zaman değerlendirme faaliyetleridir. Bireylerin etkinliklere aktif bir biçimde katılım gösterdikleri bu rekreasyon hareketi, enstrüman çalma, şarkı söyleme, spor yapma, tiyatral bir oyun oynama vb. etkinliklerde aktif olarak rol almalarını gerektirmektedir (Hazar, 2003: 24, Hacıoğlu, 2009: 39, Kocaeski vd., 2012: 7).

Edilgen Katılımlı Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme amacıyla, rekreatif etkinliklerde aktif olarak bulunmadıkları, yapılan etkinliklere kendilerinden hiçbir şey katmadıkları ve aktif olarak enerji sarf etmeden kalıtım gösterdikleri, ruhsal ve mental olarak haz almak amacıyla izleyici (seyirci) olarak katıldıkları bir rekreasyon çeşididir (Hazar, 2003: 24, Hacıoğlu, 2009: 39, Kocaeski vd., 2012: 7). Bu tip etkinlikler, bireylerin bir sinema filmi, tiyatro oyunu ve bir spor karşılaşmasını izlerken katıldıkları rekreatif etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.

Ettirgen Katılımlı Rekreasyon, bireylerin aktif veya pasif olarak katılımının gerçekleştiği ancak etkinliklerin yapılması ve uygulanması için dışarıdan muhakkak yardım alınmasının faaliyetin uygulanabilirliği açısından bir mecburiyet olduğu, eğitsel, öğretsel ve terapötik amaçlı yapılan tüm rekreatif faaliyetlerdir. Bu faaliyetler daha çok insanların bebeklik (0-2 yaş) yaşamları içerisinde ya da engelli bireylerin yaşam kalitelerinin zenginleştirmek amacıyla uygulanan rekreatif etkinlikler olarak bilinmektedir (Gül, 2014: 22).

İnsanların boş zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla yapılacak mekânsal sınıflama, klasik manada *Açık* ve *Kapalı* alan rekreasyonu olarak iki gruba ayrılmaktadır (Hazar, 2003: 23, Hacıoğlu, 2009: 37, Kocaeski vd., 2012: 16). Mekân tercihleri bakımından rekreatif etkinliklerine Karaküçük (2008: 80) ayrı bir boyut

kazandırarak rekreatif etkinliklere katılanların mekân tercihleri bakımından yapılan sınıflandırmaya ayrıca *Kentte* ve *Kırsalda* (kent dışında) gerçekleştirilen rekreatif etkinlikler olarak ayrı bir gruplama daha getirmiştir. Ancak bu gruplandırmayı, Kocaeski ve arkadaşları (2012: 16) yapmış oldukları çalışmada *Yerel Sınıflandırmaya Göre Rekreasyon* başlığı altında incelemişlerdir. Bu kapsamda mekân tercihleri bakımından rekreasyon, bireylerin kent ya da kırsal alanlarda açık ve kapalı alan içerisinde mekâna bağlı olarak yapmayı tercih ettikleri rekreatif etkinliklerdir. Bu bağlamda Etkinliklere Katılanların Mekân Tercihleri Bakımından Rekreasyon çeşitlerini dört ana başlık altında Şekil ...incelemek mümkündür.

Şekil 3: Bireylerin Mekân Tercihleri Bakımından Rekreasyon Çeşitleri

Kaynak, Gül, 2014: 23

Bir kapalı mekan dışında, tamamıyla açık olan alanlarda yapılan, içerisinde arazi kullanımını barındıran ve doğa ile baş başa kalınarak yapılan boş zaman değerlendirme etkinlikleridir (Hazar, 2003: 22, Hacıoğlu vd., 2009: 37, Kocaeski vd., 2012: 16). *Açık Alan Rekreasyon Etkinlikleri* kapalı bir mekâna bağlı kalmadan bireylere hareket özgürlüğü ve bireylerin ve grupların tabiat, doğa ve dünyanın tüm açık alanlarında dinamik olarak var olmasını sağlamaktadır. Bu aktiviteler ile insanların bir gruba bağlı olma, iş birliği duygusu kazanabilme, ortak paylaşım, risk alma, özgüven, liderlik, çözüm odaklı strateji geliştirme vb. öznel ya da toplumsal olarak tanımlanabilecek kişilik özellikleri oluşturması amaçlanmaktadır.

Kaynak Merkezli Açık Alan Rekreasyon Faaliyetleri, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere, tamamen tabiat içerisinde bulunan açık mekânlarda doğal güzelliklerin, oluşumlarının ve kaynakların insanlar tarafından kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan açık

alan (outdoor) rekreasyon faaliyetleridir (Argan vd., 2013: 13). Doğa içerisinde kamp yapma, yürüyüş, dağ bisikleti, kaya tırmanışı, balık tutmak ve avcılık vb. etkinlikler kaynak merkezli rekreasyonel aktivitelere örnek olarak verilebilir. Bu tür rekreatif faaliyetlerin gerçekleştiği alanlar; milli parklar, tabiat koruma alanları, ormanlar, göller, çeşitli doğal ya da yapay su akıntıları ve benzeri yerlerdir (Jensen vd., 2006: 10).

Kullanıcı Merkezli Açık Alan Rekreasyon Faaliyetleri, Kent içerisinde açık mekan üzerinde, doğal olmayan ya da insan eli ile oluşturulan, mekan ve alanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerdir. Bu kapsamda yapılan tüm etkinlikler genellikle faaliyet merkezlidir (Gül, 2014: 24). Ağırlıklı olarak insan eli ile şekillendirilen bu alanlarda yapılan etkinlikler, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler vb. kurumlar tarafından oluşturulan parklar, eğlence alanları, konser ve festival alanları, hayvanat bahçeleri, havuz ve yapay piknik alanlarında gerçekleştirilmektedir. (Jensen, vd., 2006: 10).

Aracı Merkezli Açık Alan Rekreasyon Etkinlikleri, kırsal bölgelerde kaynak merkezli açık alan rekreasyon alanlarını kullanarak, kullanıcı merkezli rekreasyon etkinliklerinin bir arada harmanlandığı ortak bir bileşkedir. Bu kapsamda yapılan etkinlikler, Kaynak Merkezli rekreatif alanlarında, kullanıcı merkezli rekreatif etkinliklerde kullanılan araç, gereç ve faaliyetlerden yararlanılarak yapılmaktadır. Örnek olarak; şehir merkezleri dışında kırsal olarak bilinen alanlar; “milli parklar, tabiat koruma alanları v.b.” üzerinde yapılan, bireylerin rekreatif etkinlik kullanıcı merkezli kent tipi rekreatif faaliyet ve araçlarını olan; su kayağı, kayak gezisi, yelken, kano, piknik yapma, yüzme, konser, festival ve benzeri faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir (Jensen vd. 2006: 10).

Bireylerin yaşamış oldukları kentlerin sınırları içerisinde, doğa ile buluşmadan, kente ait açık veya kapalı mekânların kullanılması ile gerçekleştirilen, boş zamanlarını değerlendirmek üzere kent sınırları içerisinde yapılan tüm rekreatif etkinlikleridir. Bu kapsamda gerçekleştirilen etkinlikler genellikle insanların kısa süreli boş zamanlarında ve kolaylıkla ulaşabilecekleri etkinlikler olarak da tanımlanmaktadır. Açık ya da kapalı mekânlarda, insanların spor yapmak, eğlenmek, sinema ve tiyatro gösterisine katılmak, müze vb. mekânları ziyaret etmek amaçlı olarak gerçekleştirilen etkinlikler buna örnek gösterilebilir (Karaküçük, 2008: 80). Bu kapsamda gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerin icrası için gerekli olan mekan ve aracın sunulması; hükümetler, yerel yönetimler, kamu yararına hizmet eden kuruluşlar ve sosyal sorumluluk çerçevesinde algı oluşturmak ya da ticari gelir elde etmek isteyen özel şirketler tarafından sağlanmaktadır.

Sürekli ikamet edilen kent sınırlarının dışında, bireylerin zihinsel olarak rahatlamak ve yaşadıkları

ortamlardan uzaklaşmak amacıyla açık alan tercihi olarak yapacakları tüm rekreatif faaliyetlerdir. Kırsal rekreasyon etkinliği, insanların hem kısa hem de uzun süreli boş zamanlarında ağırlıklı olarak yaşanan şehrin dışına çıkılarak gerçekleştirilen faaliyetlerden oluşmaktadır (Karaküçük, 2008: 80). Kırsal rekreasyon etkinlikleri, kent dışında doğal bir çekim alanına gidilerek, o mekanda kalma süresine göre gününbirlik, hafta sonu ya da daha uzun süreli etkinliklerde gerçekleştirilen spor, tatil, sağlık vb. amaçlar taşıyan etkinliklerdir (Özgüç, 1984: 7).

Kent içerisinde, toplumun kullanımına ayrılmış, üstü ve etrafı kapalı alanda gerçekleştirilen her türlü rekreasyon faaliyetidir (Argan vd., 2013: 12). Kapalı alan rekreatif faaliyetlerin, açık alan rekreatif faaliyetler kadar doğa ve hava koşullarından etkilenme durumu yoktur. Çünkü bu tip etkinlikler bireylerin ve toplumların istedikleri zaman ve kapalı alan içerisinde her zaman gerçekleştirebilecekleri faaliyetleridir (Kocaeski, vd., 2012: 16). Kapalı alanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinliklere örnek olarak aşağıda verilen uygulamalardan bahsedilebilir (Karaküçük, 2008: 78, Argan vd., 2013: 12); Kapalı mekânlarda yapılan tüm spor etkinlikleri. *Voleybol, Basketbol, Tenis, Futbol vs.* Ev temelli gerçekleştirilen etkinlikler; *Televizyon İzleme, Bilgisayar Oyunu Oynama, Oya, Nakış, Gazete Okuma vs.* üstü kapalı olan tüm kamusal ve iktisadi kuruluşlarda yapılan tüm etkinlikler.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışma, Aydın iline bağlı Kuşadası ilçesi içerisinde yer alan konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin, boş zaman davranışlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Görüşmelerde veriler, zaman, maliyet ve işgörenlerin vereceği yanıtlara müdahil olunmaması amacıyla anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Verilerin toplandığı anket iki kısımdan meydana gelmektedir. Anketin birinci kısmı, demografik bilgilere ilişkin betimleyici sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısım ise, işgörenlerin boş zaman davranışlarını belirlemek üzere, Torkildsen (1993: 184)'in hazırlamış olduğu kentiçi rekreatif etkinliklerin gerçekleşmesi için hükümetler ve yerel yönetimler tarafından dikkate alınan/alınması gerekli rekreatif etkinlikleri belirlemeye yönelik ölçek ile Argan ve arkadaşlarının (2013) yapmış oldukları mekânsal bağlamda rekreatif faaliyetler sınıflandırmasından yola çıkılarak hazırlanan ölçek ifadelerinden meydana gelmektedir.

Araştırmanın evreni Kuşadası turizm bölgesinde faaliyet gösteren Kültür ve Turizm Bakanlığı işletme belgesine sahip yıldızlı otellerdir. Kuşadası turizm bölgesi içerisinde yer alan konaklama tesislerinde çalışan işgören net sayısını bulmak oldukça zordur. Bu kapsamda araştırmanın evreni olan Kuşadası bölgesinde konaklama işletmelerinde çalışan işgören sayısının hesaplanmasında Çetiner (1995: 16)'in kullanmış

olduğu postüla formül: *“Tesis Oda Sayısı X 1,1 (Genel Katsayı)”* kullanılmıştır. Bu formül ile konaklama işletmelerinin istihdam etmesi gereken psikolojik işgören sayısı belirlenmiştir. Bu formüle göre Kuşadası turizm bölgesinde yıldızlı otellerin sahip olduğu toplam oda sayısı 10.323’tür. bu kapsamda $10,323 \times 1,1$ (Genel Katsayı) = 11.355 mükemmel işgören sayısı olarak belirlenmiştir. Hesaplama neticesinde, evrenin tümüne ulaşmak, zaman, izinler, yönetsel kısıtlayıcılar, maliyet ve benzeri etmenlerden dolayı mümkün değildir. Bu kapsamda çalışmanın evrenini temsil edeceği düşünülen örneklem hesaplanmıştır. Örneklem belirleme yöntemi olarak basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde evrendeki tüm analiz birimleri, araştırmaya katılmak için eşit ve bağımsız sayılmıştır. Bu açıdan, araştırma tüm bireylerin katılım olasılığı eşittir (Altunışık vd., 2010: 137-139).

Araştırmanın evrenini temsil etmesi istenen örneklemin hesaplanmasında nicel araştırmalar kapsamında sınırsız evrenler ($N > 10.000$) için geliştirilen formül uygulanmış ve 384 sayısına erişilmiştir. (Özdamar, 2003: 116-118, Sekeran ve Bogue, 2010: 295).

Evreni temsil etmesi amacıyla belirlenen 384 örneklem rakamına ulaşmak için toplamda 1200 adet anket dağıtılmıştır. Dağıtılan anketlerden toplam 747 adet geri dönüş olmuş ve bu sayının tamamı araştırma için kullanılmıştır.

Ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach Alpha değerleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ölçeklerde yer alan sorulara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin demografik bilgilerine ilişkin karşılaştırılacak grup sayısına bakılmıştır. Bir sonraki aşamada ise karşılaştırılacak grupların birbirinden bağımsız olup olmadığına bakılmış ve grupların birbirinden bağımsız olduğu belirlenmiştir. Ardından araştırma verilerinin testi kısmında, işgörenlerin ilgilendikleri ya da yaptıkları rekreatif etkinliklerde, sahip oldukları demografik özellikler bakımından aralarında farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analizler yapılmasında, parametrik testlerden faydalanılmıştır. Parametrik testlerin tercih edilmesi, elde edilen verilerin nicel özellik taşıması, örnekleme oluşturan deneklerin evrenden yansız olarak seçilmesi, örneklem büyüklüğünün 10’dan fazla olması ve varyansların homojen özellik taşıması gibi etmenlere bağlıdır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu 2002: 62; Ural ve Kılıç, 2006: 201). Bu kapsamda konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında gerçekleştirmiş olduğu rekreatif faaliyetlerine ilişkin bulguların, katılımcıların demografik değişkenleri arasında farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için T testi ve Oneway Anova gruplar arası karşılaştırma testleri yapılmıştır.

Araştırmanın amacına hizmet etmesi üzere hazırlanan hipotezler beş adettir.;

“H1: rekreatif faaliyetlere katılımı, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark vardır”,

“H2: rekreatif faaliyetlere katılımı, işgörenlerin eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir fark vardır”,

“H3: rekreatif faaliyetlere katılımı, işgörenlerin yaşları arasında anlamlı bir fark vardır”,

“H4: rekreatif faaliyetlere katılımı, işgörenlerin günlük çalışma saati farklı olanlar arasında anlamlı bir fark vardır”,

“H5: rekreatif faaliyetlere katılımı, işgörenlerin haftalık izin kullananlar ile kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark vardır”

BULGULAR

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin boş zamanlarında hangi tip rekreatif davranışı sergilediğinin ve boş zaman faaliyetlerine katılım düzeylerinin belirlendiği bu çalışmada, araştırmaya katılmayı kabul eden 747 işgörenin vermiş olduğu yanıtlar neticesinde elde edilen verilerin betimsel sonuçları tablolar halinde hazırlanmıştır.

İşgörenlerin demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 747 işgörenin %36,3’ü Kadın, %63,7’si erkektir. Yaş gruplamaları itibarıyla toplam yığının %37,8’inin “18-25” yaş aralığında, %24,8’inin “26-29” yaş aralığında, %23,2’sinin “30-39” yaş aralığında, %11,8’inin “40-49” yaş aralığında ve %2,5’inin ise 50 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan İşgörenlerin Demografik Bilgileri

Cinsiyet			Yıllık İzin Kullanım Süresi		
	n	%		n	%
Kadın	271	36,3	0	254	34
Erkek	476	63,7	1-5 Gün	75	10
Toplam	747	100	6-10 Gün	78	10,4
Günlük Çalışma Saatiniz			11-15 Gün	187	25
	n	%	16-21	153	20,5
0-8 saat	478	64	Toplam	747	100
09-10 saat	184	24,6	Yaş		
11-14 saat	78	10,4		n	%
15-17 saat	5	0,7	18-25 Yaş	282	37,8
18 ve Üzeri saat	2	0,3	26-29 Yaş	185	24,8
Toplam	747	100	30-39 Yaş	173	23,2
Eğitim Durumu			40-49 Yaş	88	11,8
	n	%	50 Yaş ve Üzeri	19	2,5
İlkokul	96	12,9	Toplam	747	100
Ortaokul	116	15,5	Haftalık İzin Kullanabiliyor musunuz?		
Lise	237	31,7		n	%
Lisans	284	38	Evet	704	94,2
Lisans Üstü	14	1,9	Hayır	43	5,8
Toplam	747	100	Toplam	747	100

İşgörenlerin mesai saatlerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde %64'ü günlük 0-8 saat aralığında çalıştığını, %24,6'sı günlük 9-10 saat aralığında, %10,4'ü 11-14 saat aralığında, %0,7'si 15-17 saat ve son olarak %0,3'ü 18 saat ve üzeri süre çalıştığını belirtmiştir. Çalışanların, eğitimleri konusunda sorulan soruya verdikleri yanıtlara göre,

%12,9'u ilkökul mezunu, %15,5'i ortaokul mezunu, %31,7'si lise mezunu, %38,0'i lisans mezunu olduğu ve %1,9'unun ise lisansüstü eğitimi tamamladığı belirlenmiştir. Çalışanlara yöneltilen diğer bir mesleki bilgi sorusu olan; *Hafta izini kullanabiliyor musun?* sorusuna işgörenlerin %94,2'si "Evet" yanıtı verirken %5,8'i "Hayır" yanıtı vermiştir. Ayrıca çalışanlara yıllık izinle alakalı olarak, *Yılda kaç gün izin kullanabiliyorsunuz?* sorusuna araştırmaya katılan 747 işgörenin, %34'ü yıllık izne sahip olmadığını belirtmiştir. İşgörenlerin %10'u "1-5" gün aralığında yıllık izin kullandığını belirtirken, %10,4'ü "6-10" gün arasında izin kullandığını, %25'i "11-15" gün arasında ve %20,5'i "16-21" gün arasında izin kullandığını belirtmiştir.

Tablo 2. Rekreatif Faaliyetler Ölçeği Güvenirlilik Analiz Tablosu

Rekreatif Faaliyetler	Personel Sayısı	Cronbach Alpha (α)
	747	0,832

Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 747 işgörenin rekreatif faaliyetler ölçeğine ilişkin vermiş oldukları yanıtların güvenirlilik analiz sonuçları Cronbach Alpha ($\alpha=0,832$)'dir

Tablo 3. Kaynak ve Aracı Merkezli, Açık Alan Etken Katılımlı rekreatif etkinliklere ilişkin bulgular

ALAN	REKREATİF ETKİNLİK	Evet		Hayır		\bar{X}	ss.
		f	%	f	%		
AÇIK ALAN KAYNAK ETKEN	Fotoğraf	208	27,8	539	72,2	1,72	0,45
	Kısa Yürüyüş	220	29,5	527	70,5	1,7	0,46
	Piknik Yapma	213	28,5	534	71,5	1,71	0,45
	Park Ve Bahçe Gezintisi	117	15,7	630	84,3	1,84	0,36
	Şehirde Gezinti Yapma	231	30,9	516	69,1	1,69	0,46
	Bahçe İle İlgilenme	128	17,1	619	82,9	1,82	0,38
	Kır Gezisi	173	23,2	574	76,8	1,76	0,42
	Plaj Sahil Gezisi	380	50,9	367	49,1	1,49	0,5
	Manzara Seyretme	219	29,3	528	70,7	1,7	0,46
	Kamp Yapma	85	11,4	662	88,6	1,88	0,32

İşgörenlerin, boş zamanlarında mekânın niteliği bakımından Kaynak ve Aracı Merkezli Açık Alan (Outdoor) üzerinde Etken Katılımlı rekreatif etkinliklerine ilişkin bulgular şu şekildedir. Kaynak ve Aracı Merkezli Açık Alan (Outdoor) üzerinde etken katılımlı rekreatif etkinliklerde gözlenen en yüksek katılım, %30,9 ile “şehirde gezinti yapma” ifadesine ($\bar{X}=1,691$) olmuştur. Aracı Merkezli Açık Alan üzerinde Etken Katılımlı rekreatif etkinlikler içerisinde “Park ve Bahçe Gezintisi” %84,3 ve Bahçe İşleri Yapma %82,9 ile en az katılım gösterilen etkinlik olmuştur.

Kaynak Merkezli Açık Alan üzerinde Etken katılımlı rekreatif faaliyetlerin aritmetik ortalamasına bakıldığında, işgörenlerin %50,9’u boş zamanlarında en çok yapmayı tercih ettikleri rekreatif etkinliğin “Plaj ve Sahil Gezisi” ($\bar{X}=1,491$) olduğunu belirtmiştir. Plaj ve Sahil gezisi faaliyetinin dışındaki diğer ifadelerle katılım oranı %30’un altında düşük bir seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda ifadelerle katılım yüzdelerine bakıldığında, sadece %11,4’ü “Kamp” yaptığı, %23,2’nin “Kır Gezisi”ne çıktığı ve %29,3’nün “Manzara Seyretme”yi tercih ettiği belirlenmiştir. Bu boyuta ilişkin olarak, otel çalışanlarının boş zamanlarında, Açık Alan Kaynak Merkezli Etken

Katılımlı faaliyetlere işgörenler tarafından katılımların az olduğu ancak aracı merkezli rekreatif faaliyetlere oranla daha fazla tercih edildiği gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan işgörenlerin, Kullanıcı Merkezli Hem Kapalı Hem de Açık Alanlar üzerinde Etken ve Edilgen Katılımlı rekreatif faaliyetlerine ilişkin olarak yapmış oldukları değerlendirmelerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Kullanıcı Merkezli, Kapalı-Açık Alan, Etken ve Edilgen Katılımlı rekreatif faaliyetlere ilişkin bulgular

ALAN	REKREATİF ETKİNLİK	Evet		Hayır		\bar{X}	ss.
		f	%	f	%		
HEM KAPALI HEM AÇIK ALAN REKREASYONU KULLANICI MERKEZLİ ETKEN	Tiyatro	90	12	657	88	1,88	0,33
	Sinema	346	46,3	401	53,7	1,53	0,5
	Müzik Dinleme	378	50,6	369	49,4	1,49	0,5
	Festivallere Gitme	74	9,9	673	90,1	1,9	0,3
	Radyo Dinleme	109	14,6	638	85,4	1,85	0,35
	Konser	165	22,1	582	77,9	1,77	0,42
	Spor Yapma	285	38,2	462	61,8	1,61	0,49
	Luna Park	95	12,7	652	87,3	1,87	0,33
	Alışveriş	351	47	396	53	1,53	0,5
	Tarihi Alan Ziyareti	138	18,5	609	81,1	1,81	0,39
	Kitap Okuma	185	24,8	562	75,2	1,75	0,43
	Kafe Ve Çay Bahçesine Gitme	276	36,9	471	63,1	1,63	0,48
	Kahvehane	126	16,9	621	83,1	1,83	0,37
	Evcil Hayvanlarla İlgilenme	179	24	568	76	1,76	0,43
	İnternette Sörf	327	43,8	420	56,2	1,56	0,5
	Gazete Okuma	201	26,9	546	73,1	1,73	0,44
	Çocuklarla Oynama	156	20,9	591	79,1	1,79	0,41
	Kısa Süreli Seyahatler Yapma	232	31,1	515	68,9	1,68	0,46
	Satranç	78	10,4	669	89,6	1,89	0,31

Tablo 4'te verilen bulgulara göre işgörenlerin büyük bir çoğunluğunun boş zaman değerlendirme tercihinin *Kullanıcı Merkezli Kapalı-Açık Alan üzerinde Edilgen Katımlı* rekreatif faaliyetlere katılmak olduğu görülmektedir. İfadeler arasında “*Müzik Dinleme*” %50,6 ile tüm boyutlar içerisinde en yüksek oranda tercih edilen rekreatif faaliyet olmuştur ($\bar{X}=1,494$). Aynı boyut içerisinde en fazla tercih edilen rekreatif etkinlik %46,3 ile “*Sinema*”ya gitme etkinliği ($\bar{X}=1,537$) olmuştur. Bu boyut içerisinde yer alan diğer *Kullanıcı Ve Edilgen Katımlı* rekreatif faaliyetlere ait katılım oranları %23’ün altında olmuştur. Bu faaliyetlere ilişkin katılım oranlarına bakıldığında işgörenlerin %22,1’i “*Konser*”e gittiğini, %14,6’sı “*Radio*” dinlediğini, %12’si “*Tiyatro*”ya gittiğini ve %9,9’unun festivallere katılmayı tercih ettiği belirlenmiştir.

İşgörenlerin *Kullanıcı Merkezli, Kapalı ve Açık Alan üzerinde, Etkin Katımlı* rekreatif faaliyetler boyutunda yer alan etkinlikleri orta düzeyde tercih ettikleri belirlenmiştir. *Kullanıcı Merkezli Etkin Katımlı* rekreasyon etkinliği “*Alışveriş Yapma*” işgörenlerin %47’si tarafından en çok tercih edilen ifade olmuştur. Bu boyutta en çok tercih edilen diğer rekreatif faaliyetlere bakıldığında, %43,8’inin “*İnternette Gezinti*” yaptığı, %38,2’si “*Spor*” yaptığı, %36,9’u “*Kafe ve Çay Bahçesinde*” zaman geçirdiğini ve %31,1’i “*Kısa Süreli Seyahat*”ler yaptığı belirlenmiştir. Diğer taraftan bu boyut içerisinde araştırmaya katılan 747 işgörenin, en az tercih etmiş olduğu ve %30’un altında katılımın gerçekleştiği rekreatif faaliyetler şu şekilde sıralanmaktadır. İşgörenlerin %26,9’u “*Gazete Okuma*”yı, %24,8’i “*Kitap Okuma*”yı, %20,9’u “*Çocuklarla Oynama*”yı, %24’ü “*Evcil Hayvanlarla İlgilenme*”yi, %18,5’i “*Tarihi Alan Ziyaret*” etmeyi ve %10,4’ü ise “*Satranç*” oynamayı tercih etmiştir.

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin *Kullanıcı Merkezli, Kapalı Alan Üzerinde Edilgen ve Etkin Katımlı* rekreatif faaliyetlerine ilişkin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5 verilmiştir.

Tablo 5. *Kullanıcı Merkezli, Kapalı Alan Edilgen ve Etkin Katımlı* Rekreatif Faaliyetlere İlişkin Bulgular

ALAN	REKREATİF ETKİNLİK	Evet		Hayır		\bar{X}	ss.
		f	%	f	%		
KAPALI ALAN KULLANICI MERKEZLİ ETKEN	Edilgen Televizyon Seyretme	290	39	457	61	1,61	,49
	Etkin Ev Tamirat Ve Bakımı	129	17	618	83	1,82	,38
	Yemek Pişirme	221	30	526	70	1,7	,46
	Yazı Yazma	67	9	680	91	1,91	,29
	Arkadaş Ve Akraba Ziyareti	276	37	471	63	1,63	,48
	Tavla Okey	180	24	567	76	1,75	,43
	Bilgisayar Oyunu	194	26	553	74	1,74	,44

İfadelere ilişkin olarak 747 işgörenin %38,8’i *Kullanıcı Merkezli, Kapalı Alan üzerinde Edilgen Katımlı* rekreatif faaliyet tercihinde “*Televizyon Seyretme*” ($\bar{X}=1,612$)’yi tercih ettiği görülmektedir.

Kullanıcı Merkezli, Kapalı Alanlar Üzerinde Etkin Katımlı rekreatif faaliyetler boyutunda en çok tercih edilen ifadeye bakıldığında ise işgörenlerin %36,9’unun “*Arkadaş Ve Akraba Ziyareti*” yapmayı ($\bar{X}=1,631$) tercih ettiği görülmektedir. *Kapalı Alan odaklı Etkin Katımlı* rekreatif faaliyetler boyutunda en çok tercih edilen diğer ifadeler göre işgörenlerin %29,6’sı “*Yemek Pişirme*”yi, %26’sı “*Bilgisayar Oyunu*” oynamayı ve %24,1’i “*Tavla ve Okey*” benzeri bireysel nitelikli oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir. İfadeler içerisinde tercih edilme oranı %20’lik oranın altında kalan iki ifade olduğu belirlenmiştir. Bu boyutta en az tercih edilen faaliyetler bakımından işgörenlerin %17,3’ü “*Ev Tamiratı Ve Bakımı*” ile ilgilenmeyi, %9’u “*Yazı Yazma*”yı tercih etmiştir.

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında yapmış oldukları rekreatif faaliyetlere katılım oranlarının cinsiyet grupların karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Oranlarının, İşgörenlerin Cinsiyetleri Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	n	\bar{X}	s.s.	F	p
Kadın	271	1,73	0,169	0,399	0,528
Erkek	476	1,74	0,174		

*: $p < ,001$, \bar{X} :Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma,

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin, çalışma zamanı rekreatif faaliyetlere katılım oranlarında, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark ($p > 0,001$) yoktur. Bu kapsamda **“H1: rekreatif faaliyetlere katılımında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark vardır”** hipotezi bu edilmemiştir.

Tablo 7. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Oranlarının, İşgörenlerin Eğitim Durumuna Göre Oluşan Farklılıklara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	n	\bar{X}	s.s.	F	p
İlkokul	96	1,84b	0,153	17,48	0.000
Ortaokul	116	1,78b	0,132		
Lise	237	1,71a	0,187		
Lisans	284	1,70a	0,164		
Lisans Üstü	14	1,72a	0,091		

*: $p < ,001$, \bar{X} :Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma, a,b,c: farklı harfleri içeren gruplar arasındaki farklar önemlidir.

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında yapmış oldukları rekreatif faaliyetlere katılım oranlarının eğitim seviyeleri arasındaki anlamlı bir ($p < 0,001$) farklılık bulunmaktadır. Bu kapsamda **“H2: rekreatif faaliyetlere katılımında, işgörenlerin eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir fark vardır”** hipotezi kabul edilmiştir. Gruplar arasında rekreatif faaliyette bulunma sıralamasında en yüksek aritmetik ortalama Lisans mezunlarına ($\bar{X}=1,72$) aittir. Sırasıyla lise mezunlarının ($\bar{X}=1,71$), Lisansüstü eğitime sahip olanlar ($\bar{X}=1,72$), ortaokul ($\bar{X}=1,78$) ve son olarak ilkokul mezunları ($\bar{X}=1,84$) aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır.

Tablo 8. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Oranlarının, İşgörenlerin Yaşlarına Göre Oluşan Farklılıklara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	n	\bar{X}	s.s.	F	p
18-25 YAŞ	282	1,69a	0,172	8,734	0.000
26-29 YAŞ	185	1,75b	0,164		
30-39 YAŞ	173	1,75b	0,165		
40-49 YAŞ	88	1,78c	0,184		
50 YAŞ ve üzeri	19	1,84c	0,128		

*: $p < ,001$, \bar{X} :Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma, a,b,c: farklı harfleri içeren gruplar arasındaki farklar önemlidir.

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında yapmış oldukları rekreatif faaliyetlere katılım oranları ile yaş grupları arasında ($p < 0,001$) anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sonuç olarak **“H3: rekreatif faaliyetlere katılımında, işgörenlerin yaşları arasında anlamlı bir fark vardır”** hipotezi kabul edilmiştir. Gruplar arasında 18-25 yaş aralığında olan işgörenler, çalışma zamanları dışında diğer yaş gruplarına göre daha çok rekreatif faaliyette ($\bar{X}=1,69$) buldukları belirlenmiştir. Sırasıyla işgörenlerin rekreatif faaliyette bulunma ortalamalarına ilişkin olarak 26-29 yaş ve 30-39 yaş aralığındaki işgörenler ($\bar{X}=1,75$) oranında 40-49 yaş aralığında olan işgörenler ($\bar{X}=1,78$), 50 yaş ve üzeri işgörenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,84$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Rekreatif faaliyetlere katılım oranlarının, işgörenlerin çalışma zamanlarına göre oluşan farklılıklara ilişkin varyans analizi sonuçları

	n	\bar{X}	s.s.	F	p
0-8	478	1,74	0,167	1,898	0,109
9-11	184	1,74	0,180		
12-14	78	1,69	0,188		
15-17	5	1,81	0,00		
18 ve üzeri	2	1,89	0,00		

*: $p < ,001$, \bar{X} :Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma,

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında yapmış oldukları rekreatif faaliyetlere katılım oranlarının işyerinde günlük çalışma süreleri arasında anlamlı ($p > 0,001$) bir farklılık yoktur. Bu kapsamda **“H4: rekreatif faaliyetlere katılımında, işgörenlerin günlük çalışma saati farklı olanlar**

arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezi kabul edilmemiştir. Rekreatif faaliyetlere katılımda en yüksek aritmetik ortalama 12-14 saat çalışan işgörenlere ($\bar{X}=1,69$) aittir. Sırasıyla 0-8 saat ve 0-11 saat çalışanların ($\bar{X}=1,74$), 15-17 saat çalışanların ($\bar{X}=1,81$) ve 18 saat ve üzeri çalışanların ($\bar{X}=1,89$)’dur.

Tablo 10. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Oranlarının, İşgörenlerin Hafta Tatili Kullanma Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	n	\bar{X}	s.s.	F	p
Evet	706	1,73	0,173	0,677	0,411
Hayır	41	1,74	0,157		

*: $p < ,001$, \bar{X} : Aritmetik Ortalama. s.s.: Standart sapma

Konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı dışında yapmış oldukları rekreatif faaliyetlere katılımlarının, hafta tatili kullanma arasında anlamlı bir fark ($p > 0,001$) bulunmamıştır. Bu kapsamda **“H5: rekreatif faaliyetlere katılımda, işgörenlerin haftalık izin kullananlar ile kullanmayanlar arasında anlamlı bir fark vardır”** hipotezi kabul edilmemiştir.

SONUÇ

Boş zaman davranışı bireylerin çalışma zamanları dışında kalan serbest zamanları içerisinde yalnızca kendileri için ayırdıkları zamandır (Gül, 2014: 6-7). Bu zaman dilimi bireylerin dış etkenlere kendilerini kapattıkları ve yalnızca kendi hürriyetleri doğrultusunda hareket ettikleri özgür oldukları zaman dilimidir. Bu özgür zaman, Türk dili içerisinde boş zaman olarak adlandırılmaktadır (Aslan ve Aslan, 2001: 1).

Boş zaman kavramı sosyolojik olarak incelendiğinde eğlenmenin, öğrenmenin, dinlenmenin ve serbest yaratıcılığın gerçekleşmesidir. Yani iş ve diğer kurumsal zorunluluklardan dolayı meydana gelen, fiziki ve psikolojik güç kaybını önleyerek bireylerin yeniden güç kazanmasıdır. Şüphesiz, boş zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreatif tüm faaliyetler bireyin enerjisini koruyup, eğlenme yoluyla sıkıntılarını kurtulduğu ve kendisini mükemmelleştirerek yenilediği andır (Dumazeider, 1971: 190-211). Bu kapsamda konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin, boş zaman davranışlarının betimlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmaya, katılmayı kabul eden ve izin verilen toplam 747 işgören katılmıştır. Turistik hizmet sunan işletmelerde, turistlerin boş zamanları için rekreatif faaliyet ve etkinliklerin hazırlanması ve sunulması konusunda çalışan işgörenlerin, kendilerinin çalışma zamanı dışında hangi tip rekreatif faaliyetlerde buldukları çalışmanın ana problemlerinden birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda verilen yanıtlara ilişkin, betimsel sonuçlar ve işgörenlerin demografik ve mesleki

bilgilerine ilişkin değişkenler bağlamında rekreatif faaliyetlerine katılımlarındaki farklılıklar neler olduğu belirlenmiştir.

Konaklama işletmesinde çalışan 747 işgören içerisinde günlük çalışma süresini 8 saat olarak belirtenlerin, toplam örneklem içerisindeki payı % 65’tir. Çalışanların hafta tatili kullanabilme oranının ise %95 oranında olduğu belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlar neticesinde işgörenlerin katılmış oldukları rekreatif faaliyetlere kategorik olarak bakıldığında, açık alan rekreatif faaliyetlerine genel katılım oranının %75 düzeyinde, yani oldukça makul bir değerdir. Ancak bu grupta işgörenlerin %50,9’unun kaynak merkezli açık alan üzerinde etken katılımlı “Plaj ve sahil gezisi” etkinliğini tercih ettiği belirlenmiştir. Bunun da tüm açık alan rekreatif faaliyetler boyutu içerisinde %50 oranının üzerinde en yüksek katılımın gerçekleştiği tek faaliyet olduğunu tespit edilmiştir. Bu duruma göre işgörenler turizm bölgesinde bulunmanın da avantajı ile çok fazla masraf ve zaman gerektirmeyen ayrıca turizm bölgesinin mevcut kaynakları içerisinde çalıştığı işyeri ya da konaklama biriminden fazla uzaklaşmadan yapabileceği en kolay etkinliği gerçekleştirmiş olmaktadır. Açık alan rekreatif faaliyetler içerisinde, bireylerin en çok yapmayı tercih ettiği etkinlikler, kaynak merkezli etkin katılımlı faaliyetlerdir. Yani bireyler, yerel yönetimlerin oluşturmuş olduğu yapay alanlar olan, aracı merkezli açık alan rekreasyon alanlarından çok, doğanın kendilerine sunmuş olduğu kaynak merkezli açık alan rekreasyon faaliyetlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumda konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin, birer yapay rekreasyon alanı olan konaklama işletmelerinde, haftanın en az 48 saatlik kısmını çalışarak geçirmekte oldukları ve bu sebepten dolayı boş zamanlarını, aracı merkezli açık alan rekreasyon alanlarından ziyade kaynak merkezli rekreasyon alanlarında geçirmeyi tercih etmektedirler.

Konaklama işletmesi çalışanlarının kullanıcı merkezli açık ve kapalı alanlar üzerinde gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler içerisinde daha çok edilgen katılımlı faaliyetlere yönelim gösterdikleri görülmektedir. Bunlar içerisinde %50,6 oranı ile “müzik dinleme” en çok tercih edilen edilgen katılımlı etkinlik olmuştur. Bu grup içerisinde diğer katılım gösterilen edilgen katılımlı rekreatif faaliyetlerin %46,3’lük oranla “sinema”, % 22,1 oranı ile “konser” %11,4 oranı ile “tiyatro” etkinlikleri olduğu tespit edilmiştir. Bu tip rekreatif faaliyetlere katılımın diğer rekreatif faaliyetlere oranla daha yüksek olması, emek yoğun bir sektör içerisinde çalışan işgörenlerin çalışma zamanı içerisinde vücutlarını etken olarak kullanmalarının, onları daha çok edilgen katılımlı boş zaman faaliyetlerine yönelttiği ifade edilebilir.

İşgörenlerin katıldığı kullanıcı merkezli, kapalı ve açık alan üzerinde etken katılımlı rekreatif faaliyetler,

edilgen etkinliklere oranla daha fazla fiziki güç ve emek harcamayı gerektirdiğinden daha az tercih edilen faaliyetlerdir. Bu grup içerisinde en fazla tercih edilen rekreatif faaliyetler: %47 oranı ile alışveriş yapmak ve %43,8 oranı ile internette dolaşmak olduğu belirlenmiştir. Etkin katılımlı olarak tercih edilen diğer faaliyetler ise %38,2 oranı ile “spor yapma” ve %36,9 oranı ile “kafe ve çay bahçesinde zaman geçirme” olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda işgörenler bu tip etkin katılımlı rekreatif faaliyetlere katıldıkları söylenece de, bu faaliyetlerin çok fazla enerji harcanmadan gerçekleştirilebilecek faaliyetler olması esasında fiziksel olarak çok fazla gücün ve eforun sarf edilmediği etkinlikler olduğunu göstermektedir.

Kullanıcı merkezli kapalı ve açık alan etkin katılımlı rekreatif etkinlikler içerisinde yer alan, santraç, kitap okuma ve tarihi alan-mekan ziyareti gibi etkinliklerin %25 düzeyinin altında katılım oranına sahip olduğu görülmüştür. Bu da konaklama işletmesi çalışanlarının boş zaman faaliyetlerinde, entelektüel nitelikli rekreatif faaliyetlere katılmayı daha az tercih ettiklerini ortaya koyan bir veri olarak değerlendirilebilir. Araştırmanın gerçekleştirilmiş olduğu Kuşadası oteller bölgesi, bu etkinliklerin yapılması açısından herhangi bir kısıtın olmadığı bir turizm bölgesidir. Maddi kısıtın, bu durum üzerinde engel oluşturması bakımından tarihi alan-mekân ziyareti hariç tiyatro, satranç ve kitap okuma gibi faaliyetlerin çok büyük maddi kısıt oluşturacak rekreatif faaliyetler olmadığı bilinmektedir.

Kapalı alan rekreasyon faaliyetleri içerisinde en fazla, edilgen katılımlı rekreatif faaliyetler tercih edildiği belirlenmiştir. Burada en baskın etkinliğin Televizyon seyretme olduğu ve işgörenlerin %38,8'inin en çok gerçekleştirmiş olduğu faaliyet olduğu belirlenmiştir. Kullanıcı merkezli kapalı alanlar üzerinde etkin katılımlı rekreatif faaliyetlere bakıldığında, “arkadaş ve akraba ziyareti” gerçekleştirmenin %36,9 oranında en çok gerçekleştirilen faaliyet olduğu görülmektedir. Diğer en fazla tercih edilen faaliyetin yemek pişirme ve bilgisayar oyunu ile tavlama vb. olduğu belirlenmiştir. Bu boyut içerisinde işgörenler tarafından az tercih edilen ev tamirat ve bakım işleri ile yazı yazma etkinlikleri olmuştur. Bu bağlamda işgörenlerin çalışma süreleri içerisinde çok fazla etkin rol üstlenmeleri, boş zamanlarının değerlendirilmesinde edilgen nitelikli rekreatif faaliyetler daha çok tercih edilmekte olduğu şeklinde yorum yapılabilir. Bu bakımdan kapalı mekan rekreasyon faaliyetleri içerisinde en çok tercih edilen etkinliğin akraba ve arkadaş ziyareti olması, turizm sektöründe çalışan işgörenlerin emek yoğun bir sektörde çalışması nedeniyle sosyalleşme ve yalnızlık hissetmemeleri açısından çok önemli bir durumdur.

Demografik ve mesleki bilgilere ilişkin veriler neticesinde, emek yoğun sektörlerin başında gelen konaklama işletmelerinde iş kanunu (iş kanunu, 2003) 63. maddesi gereğince işgörenler maaş karşılığı haftada

en fazla 45 saat mesai yapması gerekmektedir hükmü ile iş Kanununun 46. Madde gereğince maaş karşılığı haftanın belli bir gününde yasal izinli olması hükmü, uyarınca Tablo 10 ve Tablo 7’de verilen verilere göre iş kanunu ilklerinin uygulandığı görülmüştür. Rekreatif faaliyetlere katılmada, işgörenlerin yaş oranları arasında anlamlı farklılığın olduğu Tablo 10 incelendiğinde görülmektedir. Diğer bir taraftan işgören yaş ortalamasının az olması ile rekreatif faaliyetlere katılma arasında doğru orantı olduğu da bir diğer sonuçtur.

Tüm bu bulgulardan hareketle, konaklama işletmelerinde çalışan işgörenlerin, insanların boş zamanlarını değerlendirmek üzere turizm alanında rekreatif faaliyetlere ilişkin hizmetlerin sunulmasını gerçekleştirirken, kendi boş zamanlarının değerlendirilmesine ilişkin olarak çok fazla rekreatif faaliyette bulunmadığı görülmektedir. Bu kapsamda boş zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlerin çalışmanın ve yeniden üretimin sağlanması için bireysel ve sosyal temsile hizmet eden bir görevi bulunmaktadır. Konaklama işletmeleri yöneticilerin ve sahiplerinin, hizmetin daha sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için işletme bünyesinde çalışanların bu konuda eğitilmesine ve rekreatif faaliyetlerde bulunmasına destek olması gerekmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin toplum sağlığı birimlerinde, toplumun zihin sağlığı için bu tür rekreatif faaliyetlere özendirme çalışmaları ve eğitimleri vermesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. ve akır, O. (2012). A Conceptual Study On Recreational Leadership, *6th World Conference for Graduate Researching Tourism, Hospitality and Leisure*, 126-138.
- Argan, M., May, F., Yetim, G., Ertez, K. ve Lake, Y. (2012). Rekerasyon Mabetleri Olarak Alışveriş Merkezleri, *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 12 – 15 Nisan, Kemer, Antalya.
- Aslan K.A. ve Aslan, N.L. (2001). Boş Zaman Deđerlendirmede evre Faktörü, *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Bucher, A.C. (1972). *Foundations of Physical Education, The C.U*, Saint Louis Mosby Company
- ımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi içindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme, Akdeniz Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(6), 1-18.
- Dumanzedier, J. (1971). *Leisure and Post Industrial Societies, Technology Human Values and Leisure*, NewYork, Abingdon Press
- Gökmen, H. Açıkalin, A. ve Koyuncu, N. (1985). Yükseköđrenim Öđrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleřtirme Düzeyleri, Ankara: MEGSB yayınları
- Gül, T. (2014). *Rekreasyona Giriş. Boş zaman ve Rekreasyon, I. Bölüm*. Edt. Yaylı, A. Rekreasyona Giriş. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Din, Y. (2009). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi “Örnek Animasyon Uygulamaları*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hazar, A. (2003). *Rerkreasyon ve Animasyon*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- İř Kanunu (2003). *4857 Sayılı İř Kanunu - 25134*, Resmi Gazete, 5(42), Kabul Tarihi: 22/5/2003.
- Jensen, C. R., Guthrie, S. ve Guthrie, S. P. (2006). *Outdoor Recreation in American Champaign*, ILL. : Human Kinetics.
- Karaküçük, S. (2012). *Terapatik Rekreasyon (Bir Örnek Uygulama: OSEP)* 1. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi.
- Kocaeski, S., Sevil, T., şimşek, K.Y., Katırcı, H. elik, O. ve eliksoy, M.A. (2012). *Boş zaman ve Rekreasyon*, Eskiřehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kraus, R.G. ve Curtis, J.E. (2000) *Creative Management In Recreation, Parks and Leisure Services*. New York: The McGraw-Hill Companies.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (1989). *Turistik İstasyonlarda Animasyon*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
- Özgüç, N. (1984). *Turizm Coğrafyası*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Sümbüloğlu, V. ve Sümbüloğlu, K. (2002). *Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Hatipođlu Yayıncılık.
- Talay, İ., Kaya, F. ve Belkayalı, N. (2010). Sosyo-Ekonomik Yapının Rekreasyonel Eđilim ve Talepler Üzerine Etkisi: Bartın Kenti Örneği, *Cođrafi Bilimler Dergisi*, 8(2): 147-156.
- Torkindsen, G. (1993). *Leisure and Recreation Managment*. London: E and FN Span.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N. ve Tař, İ. (2011). Üniversite Öđrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi, *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 69-83.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi (SPSS 10.00-12.0 For Windows)*. Detay Yayıncılık, Ankara.